

DEMOKRACIA A ORGANIZÁCIA SPOJENÝCH NÁRODOV

Demokracia je jednou z univerzálnych a nedeliteľných základných hodnôt Spojených národov. Je založená na slobodne vyjadrenej vôli ľudu a úzkej väzbe na vládu práva a uplatňovanie ľudských práv a základných slobôd.i

Demokracia v medzinárodnom práve

Hoci Charta Spojených národov neobsahuje žiadnu zmienku o slove „demokracia“, úvodné slová Charty „My, ľud“ odrážajú základný princíp demokracie a síce, že vôľa ľudu je zdrojom legitimacy suverénnych štátov a teda aj Spojených národov ako organizácie.

Všeobecná deklarácia ľudských práv, prijatá Valným zhromaždením v roku 1948, jasne predstavuje koncept demokracie, keď hovorí, že „Základom vládnej moci nech je vôľa ľudu.“ii Táto deklarácia hovorí o právach, ktoré sú nevyhnutné pre efektívnu účasť na politickej moci. Od svojho prijatia inšpirovala Deklarácia v rámci procesu tvorby ústav štáty na celom svete a výrazne prispela k celosvetovému prijatiu demokracie ako univerzálnej hodnoty. iii

Medzinárodný pakt o občianskych a politických právach (1966) položil v oblasti medzinárodného práva základy pre princípy demokracie, a to obzvlášť pre:

- slobodu prejavu (článok 19); právo pokojne sa zhromažďovať (článok 21);

- právo slobodne sa združovať s inými (článok 22);

- právo a možnosť zúčastňovať sa na správe verejných vecí priamo alebo prostredníctvom slobodne zvolených zástupcov (článok 25);

- právo voliť a byť volený v pravidelných voľbách, ktoré sa budú konať na základe všeobecného a rovného hlasovacieho práva tajným hlasovaním, zabezpečujúcim slobodu vyjadrenia vôle voličov (článok 25).iv

Pakt zaväzuje tie štáty, ktoré ho ratifikovali. Do apríla 2008 k Paktu pristúpilo 161 štátov, čo predstavuje približne 80 percent členských štátov OSN.

Podpora demokracie na celom svete

OSN svoje aktivity na podporu demokracie a vládnutia realizuje prostredníctvom Rozvojového programu OSN (UNDP), Fondu demokracie OSN (UNDEF), Úradu vysokého komisára OSN pre ľudské práva (OHCHR) a ďalších. Táto činnosť priamo súvisí s prácou OSN v oblasti podpory ľudských práv, rozvoja, mieru, bezpečnosti, pričom zahŕňa:

- podporu parlamentom a decentralizovaným miestnym vládnym orgánom s cieľom pracovať na zlepšovaní systému brzd a protiváh, ktorý umožní demokracii prekvitať;

- podporu ľudských práv, vládu práva

a prístup k spravodlivosti prostredníctvom posilňovania nezávislosti a efektívnosti národnej mašinérie ľudských práv a systému súdnictva;

Ľudia ukazujúci atramentom zafarbený palec po tom, čo boli voliť v Burundi.
Zdroj: Gaspard Nakumuryango.

- zabezpečenie slobody prejavu a prístupu k informáciám prostredníctvom posilnenia legislatívy a médií;
- podporu pri voľbách a dlhodobú podporu manažmentu volebných orgánov;
- posilňovanie postavenia žien v politike.

Len cez samotný program UNDP je každoročne prerozdelených približne 1,5 miliardy amerických dolárov na podporu demokratických procesov na celom svete, čo robí z OSN jedného z najväčších poskytovateľov technickej spolupráce v oblasti demokracie a vládnutia na celom svete.

Politická práca OSN si vyžaduje, aby podporovala demokratické výsledky; rozvojové agentúry sa snažia posilňovať národné inštitúcie ako sú parlament, volebné komisie a systémy súdnictva, ktoré tvoria základ akejkoľvek demokracie; snaha o ľudské práva zároveň podporuje slobodu prejavu a združovania, účasť na vládnutí a vláde zákona, čo taktiež predstavuje rozhodujúce zložky demokracie.

Valné zhromaždenie OSN a demokracia

Od roku 1988 Valné zhromaždenie prijalo ročne minimálne jednu rezolúciu týkajúcu sa niektorých aspektov demokracie. Na veľkých konferenciách a summitoch OSN 90-tych rokov sa demokracia ukázala byť prierezovou témou medzinárodne dohodnutých rozvojových cieľov, vrátane Miléniových rozvojových cieľov. Na Svetovom summite v septembri 2005 členské štáty znova potvrdili, že „demokracia je univerzálnou hodnotou založenou na slobodne vyjadrenej vôli ľudu rozhodovať o svojich politických, ekonomických, sociálnych a kultúrnych systémoch a o svojej plnej účasti na všetkých aspektoch svojho života.“ v

Záverečný dokument Svetového summitu taktiež podčiarkol, že „demokracia, rozvoj a dodržiavanie ľudských práv a základných slobôd sú vzájomne závislé a navzájom sa posilňujú“, a zdôraznil, že „hoci jednotlivé demokracie zdieľajú spoločné znaky, na svete neexistuje len jeden model demokracie“.

Päť rokov predtým sa svetoví lídri v Miléniovej deklarácii zaviazali rozvíjať demokraciu a posilňovať vládu zákona ako aj dodržiavanie ľudských práv a základných slobôd. Predsavzali si usilovať sa o ochranu a podporu občianskych, politických, ekonomických a kultúrnych práv pre všetkých a vo všetkých krajinách, posilňovať schopnosť krajín implementovať demokratické princípy a postupy a presadzovať dodržiavanie ľudských práv. vi

Ľudia čakajúci v rade na vhoďenie svojich hlasov do volebnej schránky v oblasti Gulmi, západný región, Nepál. OHCHR

Prvý medzinárodný deň demokracie

Valné zhromaždenie OSN 8 novembra 2007 vyhlásilo 15. september za Medzinárodný deň demokracie, pričom vyzvalo členské štáty, systém OSN ako aj ostatné regionálne, medzivládne a mimovládne organizácie, aby si tento deň uctili. Medzinárodný deň demokracie dáva svetu príležitosť kriticky prehodnotiť stav demokracie vo svete. Demokracia je rovnako procesom ako aj cieľom a tento ideál možno dosiahnuť len s plnou participáciou a podporou medzinárodného spoločenstva, tretieho sektora a jednotlivcov tak, aby ho mohol užívať každý a všade.